

Vybraná literatura k tématu

- Louis Aragon: *Une Vague de rêves*, Edition Commerce, Paris 1924
- Hans Arp: *Na jedné noze*, Odeon, Praha 1988
- Hans Arp, Richard Huelsenbeck, Tristana Tzara: *Dada*, Arche, Zürich 1957
- Jean Arp: *Arp on Arp: poems, essays, memories*, Viking Press, New York 1972
- Hugo Ball: *Briefe 1911–1927*, Benziger Verlag, Einsiedeln 1957
- Hugo Ball: *Flametti aneb O dandysmu chudých*, Rubato, Praha 2016
- Hugo Ball: *Tenderenda fantastá*, Rubato, Praha 2016
- Hugo Ball: *Útěk z doby*, Rubato, Praha 2016
- Hugo Ball, Richard Huelsenbeck: „Ein literarisches Manifest“, *Hugo Ball Almanach*, 9–10/1985–1986
- Josef Balvín, Jaroslav Fryčer, Jindřich Pokorný: *Kniha o kabaretu*, Mladá fronta, Praha 1988
- Vladimír Bor, ed.: *Recesse*, Paseka, Praha 1993
- Vladimír Borecký: *Odvrácená tvář humoru*, Dauphin, Praha 1996
- Vladimír Borecký: *Teorie komiky*, Hynek, Praha 2000
- Vladimír Borecký: *Imaginace, hra a komika*, Triton, Praha 2005
- André Breton: *Rozhovory*, Concordia, Praha 2003
- André Breton: *Manifesty surrealismu*, Herrmann & synové, Praha 2005
- Eugen Brikcius: *Útěcha z mystifikace*, Český spisovatel, Praha 1995
- Eugen Brikcius: *A tělo se stalo slovem*, Větrné mlýny, Brno 2013
- Emil František Burian: *Idioteon*, Vaněk a Votava, Praha 1926
- František Cinger: *Tiskoví magnáti Voskovec a Werich*, Akropolis, Praha 2008
- Vratislav Effenberger: *Realita a poesie*, Mladá fronta, Praha 1969
- T. R. Field: *Kosočtverce na ohradách*, Paseka, Praha a Litomyšl 1998
- Julius Fučík: *Divadelní kritiky. Dílo Julia Fučíka, sv. 10*, Státní nakladatelství politické literatury, Praha 1956
- Ivan Goll: „Manifeste du surréalisme“, *Surréalisme*, 1/1924
- František Halas: *Krásné neštěstí*, Československý spisovatel, Praha 1968
- František Halas: *Imagena*, Československý spisovatel, Praha 1971
- Eberhardt Hauptbahnhof: *Nedokončený kalendář na tento rok a všechny roky příští*, Torst, Praha 1994
- Eberhardt Hauptbahnhof: *Kniha básňů převeršovná, již vlastnodušně protrpěl a v řeč svázal Eberhardt Hauptbahnhof, básník český*, Český spisovatel, Praha 1995
- Raoul Hausmann: *Dada kurýr*, Academia, Praha 2024
- Emmy Hennings: *Cejch*, Rubato, Praha 2024
- Josef Hiršal: *Vínek vzpomínek*, Rozmluvy, Purley 1989
- Adolf Hoffmeister: *Abeceda lásky*, F. Svoboda, Praha 1926

- Bohumil Hrabal: „50 let dada“, *Literární noviny*, 6/1966
- Richard Huelsenbeck: *Schalaben schalabai schalamezomai*, Collection Dada, Zürich 1916
- Richard Huelsenbeck: *Phantastische Gebete*, Collection Dada, Zürich 1916
- Richard Huelsenbeck, ed.: *Dada Almanach*, Erich Reiss Verlag, Berlin 1920
- Richard Huelsenbeck: „Dadaistický manifest“, in Ludvík Kundera: „Dada panoráma 3“, *Světová literatura*, 3/1966
- Richard Huelsenbeck: *Memoirs of a Dada Drummer*, The Viking Press, New York 1974
- Richard Huelsenbeck: *Doktor Billig v koncích*, Academia, Praha 2023
- Jindřich Chalupecký: „O dada, surrealismu a českém umění“, *Cestou necestou*, H & H, Jinočany 1999, s. 194–228
- Jindřich Chalupecký: *Úděl umělce. Duchampovské meditace*, Torst, Praha 1998
- Jana Chytilová, Bedřich Dlouhý: „Odseknout se od průměru“, *Art & Antiques*, 1/2002
- The International Dada Archive*, <https://dada.lib.uiowa.edu/>
- Alfred Jarry: *Ubu králem a jiné hry a prózy*, SNKLU, Praha 1961
- Andrea Jochmanová: „Zapomenutá dada-revue Dona Kichotka“, *Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity, Q, Řada teatrologická = Theatralia*, Q8/2005
- Jan Koblasa: *Záznamy z let padesátých a šedesátých*, Vetus via, Brno 2002
- Jan Koblasa, Věra Jirousová, edd.: *Šmidrové. Jednou Šmidrou, Šmidrou navěky*, Fontána, Olomouc 2005
- Radim Kopáč, ed.: *Kámen do voda*, Clinamen, Praha 2005
- Radim Kopáč: *Punk je mrtvý – a kdo ne?*, Pulchra, Praha 2016
- Radim Kopáč, Eugen Brikcius: „Právě jsem rozpoznal svůj dadaistický potenciál“, *Uni*, 3/2016
- Radim Kopáč, Eugen Brikcius: *Eugen Brikcius uvádí*, Malvern, Praha 2021
- Radim Kopáč: *Všechno je špatně, zpátky na stromy!*, Divočina, Praha 2022
- Radim Kopáč: „Máte dole 35 prstů?“, *Uni*, 5/2022
- Zdeněk Kožmín: *Studie a kritiky*, Torst, Praha 1995
- Vít Kremlička: *Můj život s vínem*, Malvern, Praha 2023
- Jan Kříž: *Šmidrové*, Obelisk, Praha 1970
- Ludvík Kundera: „Dada panoráma“, *Světová literatura*, 1–6/1966
- Ludvík Kundera: *Haló, je tady víchr – vichřice!*, Československý spisovatel, Praha 1969
- Ludvík Kundera: *Dada*, Jazzová sekce, Praha 1983
- Ludvík Kundera: „Dada (x+n) to jest Dada na iks plus en-tou“, *Světová literatura*, 6/1992
- Ludvík Kundera: *Úhledná džungle*, Prostor-multimédia, Prachatice 1995

- Ludvík Kundera: „Dada v Čechách a na Moravě“, https://www.pwf.cz/rubriky/nadacni-fond/dalsi-projekty/dada-east/ludvik-kundera-dada-v-cechach-a-na-morave_3246.html
- Štěpán Lacina: *Pomocí ničeho chceme změnit svět*, Ústav české literatury a literární vědy, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, Praha 2010
- Václav Lacina: *Zjevení*, F. Svoboda, Praha 1925
- Patrik Linhart: *Jáma a rypadlo*, Paper Jam, Hradec Králové 2019
- Greil Marcus: *Stopy rtěnky*, Votobia, Olomouc 1998
- Zdeněk Mareček: „K recepci německého dadaismu v české literatuře“, *Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. D, Řada literárněvědná*, 35/1988
- Janis Mink: *Marcel Duchamp. Art as Anti-Art*, Taschen, Köln 2006
- Monoskop*, <https://monoskop.org/Dada>
- Robert Motherwell, ed.: *The Dada Painters And Poets*, Wittenborn & Schultz, New York 1951
- Ewald Murrer: *Zero Gáta*, Malvern, Praha 2023
- Hans Richter, ed.: *Dada 1916–1966*, Goethe-Institut, München 1969
- Walter Serner: *Manifest Da-Da: poslední uvolnění*, P. R. a. g., Praha 2014
- Richard Sheppard, ed.: *Zürich-Dadaco-Dadaglobe*, Hutton Press, Tayport 1982
- Viki Shock: *Dvakrát opakované řadro*, Clinamen, Praha 1999
- Viki Shock: *V předsíni dýchal idiot*, Větrné mlýny, Brno 2020
- Kurt Schwitters: *Anna Poupě*, Rubato, Praha 2024
- Karel Teige: *Svět, který se směje*, Odeon, Praha 1928
- Karel Teige: *Svět, který voní*, Odeon, Praha 1930
- Jindřich Toman: „Teď to vidíš, teď už ne“, 2007, https://www.pwf.cz/rubriky/pwf-2007/ceske-dada/jindrich-toman-ted-to-vidis-ted-uz-ne_8064.html
- Miloslav Topinka: „Spát na břitvě a na blechách v říji“, *Orientace*, 4/1970
- Tristan Tzara: *Slunná silnice samá radost*, Svaz přátel SSSR, Praha 1946
- Tristan Tzara: *Paměť člověka*, Odeon, Praha 1966
- Tristan Tzara: *Daroval jsem svou duši bílému kameni*, Concordia, Praha 2007
- Tristan Tzara: *Mluví já vlci*, Spolek Analogon, Praha 2017
- Vladislav Vančura: *Spisy, svazek patnáctý: Amazonský proud, Dlouhý, Široký, Bystrozraký*, Československý spisovatel, Praha 1959
- Bedřich Václavek: „Dada tvořivé“, *Host*, 9–10/1925
- Melchior Vischer: *Unveröffentlichte Briefe und Gedichte*, Universität-Gesamthochschule Siegen, Siegen 1988
- Melchior Vischer: *Vteřina mozkiem*, Zajíc, Academia, Praha 2021
- Jiří Voskovec: *Klobouk ve křoví*, Československý spisovatel, Praha 1965
- Jiří Voskovec: *Želva, o které se nikdo nezmiňuje*, Garamond, Praha 2001
- Jiří Voskovec, Jan Werich: *Faustovy skleněné hodiny*, Národní filmový archiv, Praha 1997

Jiří Voskovec, Jan Werich: *Nikdy nic nikdo nemá...*, Národní filmový archiv, Praha 2001

Jiří Voskovec, Jan Werich: *Čtyři hry*, Host, Brno 2020

Richard Weiner: „Něco z historie francouzské avantgardy II“, *Přítomnost*, 19/1932

Michael White: *Generation Dada*, Yale University Press, New Haven 2013

Seznam vyobrazení (po směru hodinových ručiček)

Koláž 1

Portrét Tristana Tzary od Roberta Delaunaye, 1923

Obálka prvního čísla revue *Dada* (1917), editované Tristanem Tzarou

Obálka paměti Richarda Huelsenbecka, 1974

Portrét Richarda Huelsenbecka od Georga Grosze, ca 1920

Obálka knižní studie Ludvíka Kundery věnované světovému dada (Jazzová sekce, 1983)

Koláž 2

Obálka Sernerovy prózy *Poslední uvolnění*, 1920

Marcel Duchamp na fotografii Mana Raye, ca 1921

Hausmannova koláž „Dada Siegt!“, která vznikla pod dojmem vystoupení německých dadaistů v Praze 1. března 1920

Kurt Schwitters na fotografii Genji Jonas, ca 1927

Obálka Vischerova románu *Vteřina mozem*, 1920

Koláž 3

Jaroslav Hašek podle Štěpána Mareše, 2024

Obálka Vančurovy knihy *Amazonský proud*, 1923

Ferenc Futurista na fotografii Josefa Jindřicha Šechtla, ca 1934

Lacinova „Báseň nesmyslná“ ze sbírky *Zježení*, 1925

„Dadaistická poezie“ v *Tribuně*, 1. květen 1920

Koláž 4

František Halas v mladých letech, autor foto neznámý

Werich s Voskovcem v *Pestrém týdnu*, 13. duben 1927

Divadlo Dada uvádí hru *Gaučo a kráva*, *Pestrý týden*, 19. květen 1928

Voskovec s Werichem podle Jaromíra Plachého, 2024

Julius Fučík na fotografii neznámého autora, ca 1929

Divadlo Dada uvádí *Vest Pocket Revui*, duben 1927

Koláž 5

- Alfred Jarry podle Nadara, 1896
André Breton na fotografii neznámého autora, 1930
Americký voják s německým fugasem, ca 1945
Obálka prvního čísla *Vest Pocket Revue*, 1929
Recessista Pavel Kropáček na fotografii neznámého autora, před rokem 1943
Autoportrét Josefa Šímy, 1908

Koláž 6

- Obálka Teigovy studie *Svět, který se směje*, 1928
Obálka Fieldovy prvotiny *Kosočtverce na ohradách*, 1930
Jindřich Chalupecký na fotografii Hany Hamplové z konce 80. let
Obálka druhého almanachu pražských recessistů, 1946
Miloslav Topinka na fotografii Michala Šandy, 2008

Koláž 7

- Obálka Tzarovy sbírky *Slunná silnice samá radost*, 1946
Huelsenbeckův leták *Dada Manifesto* 1949
Obálka první šmidří monografie, 1970
Václav Svoboda Plumlovský podle Ladislava Placatky, 1960
Josef Hiršal v mladých letech, autor fota neznámý

Koláž 8

- Vladimír Borecký s manželkou Ellen Jilemnickou, 70. léta, foto archiv Ellen Jilemnické
Eugen Brikcius s Jiřím Načeradským na fotografii Zdeňka Merty, 1992
Ivan Wernisch s Jaroslavem Kořánem na fotografii Zdeňka Merty, 1993
Richard Huelsenbeck na fotografii z roku 1956
Jiří Načeradský s Rudolfem Němcem v 70. letech, autor fota neznámý, archiv Eugena Brikciuse

Autorsko-ediční poznámka

Přítomná studie je přepracovanou a rozšířenou verzí stejnojmenného rozhlasového pořadu, vysílaného na vlnách Českého rozhlasu Vltava v rámci „Víkendové přílohy“ od prosince 2023 do června 2024. Za prvotní vstřícnost v této věci děkuji Jiřímu Kamenovi. Za stipendijní podporu pak děkuji Ministerstvu kultury ČR (projekt č. j. MK 37593/2024 POD byl podpořen z Národního plánu obnovy/Tvůrčí stipendia a studijní pobyty v roce 2024).

R. K.